

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra
a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton dében.
Ara évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhatszor sorát először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltek.
A „nyilatkozati” cikkek sorát után 3 kr. először beküldése mellett a szerkesztőséghez czímzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Közeputca, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvar, dec. 5.

(D) Austria rövid datumu alkotmányos életében páratlan azon fellépés, amely e hó első két napján tartott reichsrath-ülésben egy néhány szónok által történt, s az esemény annál feltűnőbb, hogy például egy Kaiserfeld oly nyilatkozatai, melyek — applanus esetében — egy az alkotmányosságban érzékeny ministerium tárczáját tette volna le, az alsó ház minden oldalán tetszés- és helyeslésre találtak.

Feltűnő az is, hogy a támadást az állam-minister politikája ellenében nem valami szélső emberek tették, de olyanok, kik az úgynevezett alkotmányos ministert a kezdet nehézségei közt őszintén támogaták.

Fontos és éles különösen a vád, amelyt Kaiserfeld a magyar kérdésben emel az államminister politikája ellen; kimondja, hogy nagy veszély volt a birodalomra nézve a magyar királyság országgyűléseinek felszólítása a nélkül, hogy a közjogi ügyek kiegyenlítése tárgyalás alá vétetett volna; kimondja, hogy Schmerling urnak legalább részben termékenynye kellett volna tenni az országgyűlést, de a helyett, hogy nagy eszmékhez ragaszkodott volna, három évet vesztetett el „cselszövényes játékkal” s kicsinyes és léha eszközökkel kívánta a nagy kérdéseket megoldani (lásd alább Kaiserfeld beszédét); viszontautasítja a szónok a reichsrath beleavatkozását a magyar országgyűlés összehívásának idejére nézve, kimondván, hogy ez a magyar királyi korona joga; kimondja, hogy a ki az országgyűlést octoroy alapjain összehívását sürgeti, az az alkotmányt és a császár szavának megszegését javasolja; sőt feltűnő, hogy ezen legitim nyilatkozat az reichsrathban általánosan helyesletett.

Szintén némi bálumattal kérhetjük, mi szállotta meg a reichsratot, a ministerium kézzel fogható többségével hogyan történhetnek ily jelenetek? Az idő szelleme lépett föl egy jog védelmére, mely mint örök igazság, az emberiség joga; Austria képviselői kezdik érezni, s a lapok már nyílt összehasonlítást is tesznek az irányban, miképp Bach évtizedes rendszere, a mely a birodalomnak annyi anyagi és szellemi romlást okozott, még megbukása előtti évben épp oly szilárdnak és sérthetetlennek nyilvánított, mint ma Schmerling rendszere, a mely szintén nem szült a birodalomnak sem nagyobb dicsőséget, sem anyagi jobb létet, sőt az állam pénzügyét még egyszer annyi deficitel súlyosbította.

Minden politikus elismeri, hogy Mende, Kaiserfeld, Berger stb. azon fényes szónoklataira, a melyek akármelyik európai parlamentnek becsületére váltak, az államminister nagyon is gyors választ adott; érveiket egy tételben sem tudá megcáfolni, sőt még a sofismák és dialektika erélye is hiányzott szónoklatában, midőn a merészen szemére lobbantatott cselszövényeskedés s kicsinyes és léha eszközök használatáról vádra ő exalta el nem ismert eredményeivel megelégedetten csak az eddigi ut folytatását látszott igérni.

Es míg a szónokok kimondják, hogy az 1848-i magyar törvény a birodalmi alkotmány kiegészítő része: az államminister ur szabad szárnyat engedvén halló érzékei mellett a fontos axiomának, kimondja, hogy a kormány mekkora, mily fontos elömlékataiba került az erdélyi fényes eredmény kivívása; és így éreztetve a reichsrathat, hogy Magyar- és Horvátországon épp oly fontos elömlékataitok szükségeltetnek, míg Magyarországra oda lesz puhíva, hogy vele hasonló fényes eredményt lehessen elérni.

Az ellenzéki szónoklatokból s ministeri válaszból csak a nézetek roppant ellentéte tűnt ki, melyből világosan látszik, hogy itt nincs tekintet még a parlament közvéleménye szerinti kormányzás attributumaira is; s hogy hosszú idő kell még Austria a valódi alkotmányosság malasztját teljesen élvezheti.

Nem mondjuk, hogy ezen igen fontos vita ledönti Schmerling ur ministeri széket, ám már a lapok némi ostentatioval hivatkoznak, hogy tavaly még azt hitték: nincs a birodalom képviselőiben, a ki Schmerling urat felválthatná; de már ma ezt senki sem hiszi; míg más lapok élénk ezézással mutatnak gróf Thunra, mint egy új ministeri combinatio vezérére.

Valószínűleg azonban átviharzanak a szónoklatok a reichsrath fűrén, más tárgyra mennek át, megszavazzák a budgetet, helybehagyják az arad-szebeni s más hasonló vasúti ügyében tett kormányserződéseket, kiadásokat, s rendre leörli tárgyait a birodalomnak még ki nem egészített képviselői; s azzal eloszlik a gyűlés s az államminister ur, dacára Kaiserfeld ur azon nyilatkozatának, hogy a magyar országgyűlés összehívása egyedül a magyar királyi korona joga, vezetni fogja mindazon fontos elömlékatoakat, melyeket ő maga Erdélyben sikerültnek ítélt, és így a magyar kérdés látszatosa megoldása is bekövetkezhetik, ha t. i. azon kívül marad ott is a magyar nemzet; annyi azonban tény, hogy ez Austria imputatioján kivált javára mit sem változtat, mert, ha a kormány erdélyi vívmányára nézve is a külföldi lapok nyilatkozatait megfontoljuk, úgy talánunk miképp nemesak a reichsrath ellenzéki tagjai, de az összes európai sajtó is a magyar kérdésnek egészen másszerű megoldását várja.

A magyar birtok, értelmiség és történelmi jog viszonyai már annyira ismeretessé váltak az austria beolvastatási vizsály által, hogy a látszatos eredmények éppen nem fogják a birodalom valódi hitelt s méltóságát Európa előtt kivívni. Elég ezen hangulat jellemzésére, mellőzve az „Indep. Belg.” legközelebbi erdélyi dolgokra vonatkozó passzusát, csak azon általános eszmékre utalunk, melyeket a „Daily News” mond el Schmerling urnak a ministeri felelősségről mondott beszédéről, s melyet alább közlünk.

De a belső s külső hasonló nyilatkozat s hangulat dacára ma a világért sem kecsesgétjük olvasóinkat azon reménnyel, hogy tán már holnap Kaiserfeld urat látandjuk Schmerling ur helyén. Idő kell oda, míg a magyar kérdés rendszeresen kifejlődik, s az idő, melyben a magyar nemzet mindig bizott, hogy nem fogja őt megaláztatni, e reményt az előtűnő fejlődési jelek naponta mind élénkebben igazolják.

Ha összehasonlítást teszünk a reichsrath előbbi ülészaka s a mostaninak már kezdete közt, látszik, hogy Schmerling ur „várhatunk”-féle politikája a gondolkodóbb osztrákokat annyival mélyebb aggodalomba ejtette, mert Austria külkérdései kezdenek minél égetőbbé válni; és mindinkább bebizonyosul, hogy vagy oly alkotmány kell, mely a népek önépítését s történelmi emlékeit megnyugtassa, mely a társadalom legfőbb factorait: a vagyon- és értelmiséget mindenképp felett érvényesítse, vagy pedig megint egy absolutismusnak kell bekövetkeznie, ha nem éppen Bach-, de legalább is olyan régi Metternich-féle absolutismusnak.

Ennek megfontolása vihette a szabadelvűbb osztrákokat oda, hogy mintsem az állam hajóját, ezen mostani alkotmányosság im-possibilitása által az absolutismus felé hajtsák,

inkább ismerjék el a régi, a történelmi dualismust.

Hogy a reichsrath erélyes föllépése az államministert egy kissé megdöbbené, arra mutat a „Pol. Corr.” azon értesítése, hogy mindjárt ama vereség után, az államminister kihallgatáson volt ő Felségénél, s ez alkalommal szóba hozta lelépését, a mely felett 3-as minister tanács tartatott, nem hisztük, hogy oly eredménynyel, mely a lelépést már most vonná maga után.

De az időjelesek arra mutatnak, hogy oly természetlen s oly ki nem békítő politika, a minő három év óta üzetett, ma-holnap lehetlenné válik, mert az alkotmányos színezetű absolutismus nincs a kormány rendszerek fogalmában.

Bécsi hírek.

A dec. 1-sei névzetes ülésről a „Pesti Napló” ezeket írja:

Kaiserfeld és Schmerling államminister beszédei képezik a dec. 1 sei ülés nevezetességeit.

Stájerország országkapitányi helytartója és egyik képviselője, Kaiserfeld Mórész, kétszeresen bevezetve az államminister felszólalását. Kaiserfeld beszéde még az „Österreichische Zeitung”-nak is imponál; s a független lapok el vannak ragadtatva általa. Ilyen hatást még beszéd soha sem gyakorolt a reichsrathban: jegyzi meg az egyik „Presse.” Külső nyugalom, benső felindulással jellemző a szónok előadását — mint az új „Presse” leírja — minden szavából látszott, hogy mely erősen kifolyása. Már régebben a ház egyik legkiválóbb tehetségének tartották, s ma még legközelebb barátait és földieit is szerfelett meglepte; a követi körökben minden feltűnőség elhalgatott, s a túlzó centralistákon kívül mindenki azon véleményben volt, hogy még ily beszédet nem hallottak a Schottenthor előtti házban. Különös emelte az előadás tekintélyt a szónok ősz haja, az a határozottság, melylyel minden kifejezést mondott, s az alkotmány iránti büszs, melyet Kaiserfeldnél azok sem vonhatnak kétségbe, a kik az ellenzék többi töredékét — a Clamokat, Thunokat stb. — az alkotmány ellenének szeretik hirdetni.

Schmerling urnak szerencsétlensége volt, hogy ily férfinak ily beszéde után következett. S valóban, mintha nem is Kaiserfeldnek, hanem a megelőző szónokoknak kívánt volna felélni. Kaiserfeld erős vonásokkal jellemző Schmerling ur politikáját, és — mint a „Presse” megjegyzi — oly kevéssé csafolta meg őt az államminister, hogy Kaiserfeld beszédét Schmerlingé után is színtoly bátással lehetett volna elmondani. Schmerling ur csaknem ugyanazon állásponton van ma is, melyen volt 1861-ben, a magyar országgyűlés felszólalásakor. S minő változás a hangulatban? 1861. aug. 30 án ugyanazon házban Schmerling ur kemény beszédét mondott az általa „úgynevezett”-nek mondott magyar kérdésben. „Stürmischer Beifall”, — „Lauter anhaltender Beifall”, — „Bravo von allen Seiten” stb. voltak közbeszúrva a gyorsíró által a beszéd majd minden harmadik, negyedik sora után! S most? Most — ugymond az új „Presse” — csak annyit jegyezhet fel a stenograph: „Lautlose Stimme, nur am Schlusse einzelne Bravos, aus den siebenbürgischen Reihen.”

Mondják is a lapok, hogy váltig nem volt kedve Schmerling urnak, hogy igen igazotott volt stb. Növelé a vereséget a körülmény, hogy míg erős phalanxot képeztek ellene az alkotmányosság legerősebb védői a Lajthánul, Pater Greuter kelt fel védelmére, az a Pater Greuter, ugymond az új „Presse”, a ki magát a müncheni gyűlésen így mutatta fel: „Ich bin die Nachtseite von Tirol, ich bin der Pater Greuter!” s a kivel Schindler ur most oly mulattatóan elbánt.

Kaiserfeld beszéde a „Pesti Napló” fordítása szerint ez:

Nem volt az emelkedett hangulat, melylyel az előbbi ülészak végével a képviselők visszatértek hazájukba. Nem csupán az hatott ránk csüggesztőleg, hogy a szeretett hazát a

bizonytalan politika veszélyeibe láttuk sodorva, hanem az alkotmányos viszonyoknak befejezetlensége s a lefolyt ülészak meddő-sége is.

A tartományi gyűlések gyűlöletösöző munkálkodásra nyújtának alkalmat, s ezen tekintetben meg kell adnom a kormányt, hogy a stíriai országgyűlés legalább nem járt úgy, mint a tirolói. De ezen tevékenység között sem menekülhetünk amaz emlékeztető, s ha tehetünk volna is, rá emlékeztet vala a zuglódó közvélemény arra, hogy majd semmi sem történt mindenki közös jogainak biztosítására, a monarchia alkotmányos egységének megszüldítésére, s az Austria új korszakának megfelelő kormányrendszer megállapítására. Ellenállhatatlan esztünkben lehetett állandóan az a gondolat, hogy ez a ház tulajdonképp a fenálló alkotmány alapján összehítt első népképviselő, s hogy ezen tekintetben e ház felelősséggel járó feladata a jog és alkotmány megszüldítése, hogy mi már parlamenti tevékenységünk utolsó harmad részében vagyunk, s ebben a tekintetben semmi sikert fel nem mutathatunk.

Ez a hangulat vonul végig láthatóan az egész feliraton. Ha a felirat csak eme hangulatot akarta volna kifejezni, ha nem volna más tekintetben is a helyzet világos előadás, az is elég lesz vala, hogy teljesen mellette nyilatkozzam. Ha egy kébbe akarám összevonni mindazon megjegyzéseket, melyek itt felhoztak, félnem kellene, hogy majd egykoron, midőn az idő csillapítva és gyógyítva vonuland el a jelekort sebei, a történet azt vethetné szememre, hogy törzképp rajzolólk. Pedig nem törzképp volna az.

Szónok úgy hiszi, mindezen tüneményeket az utóbbi tüneményre, ugymint az alkotmányos viszonyok tespedésére és bizonytalanságára lehet visszavinni.

Ezek ismét két okra vihető vissza, melyek egyike magában az alkotmányban van. Ez az alkotmány homályos, tele ellenmondásokkal, bázagos, rászorult a revisóra; s teljességében keresztül víve nincs; a másik ok, azon, nézetem szerint, merőben helytelen ut, melyet a kormány az alkotmány keresztülvitelére követett.

Az alkotmány bírálati koránt sem eretnecség, ha mindjárt „szent védelem” alá veszik is (bárol, „bravó”); nem is ellenségeskedés, mert miként lennék ily indulattal, miután magam és barátim az alkotmányt tekintjük azon alapnak, melyből minden jog merítendő, melytől én nem akarok elfordulni, hanem a benne kiányzó kipótlására törekedni. (Bravó bárol). A háza néve az alkotmány oly horgony, mely egyedül fogantatja most az alkotmányos monarchiának, a háza nézve ez azon eszköz, mely által octoroyálás nélkül sikerülhet az alkotmányos zavarok megoldása. Az alkotmány az egyedüli lehetőség arra, hogy minden elválasztó néptörzsi villongások, s minden népi külön vágyak és remények mellett ismét a közös osztrák hazaszeretet legyen helyreállítható (Tetszés).

Ha minden alkotmány feladata, hogy az illetékesség világos megszabása által megadja azon megnyugtatót, mely a nyilvános jogi állapotban találató, még pedig oly módon, hogy a törvényhozó testületek egyike se kapjon át a másik hatáskörébe, be kell valani, a mi alkotmányunk meg nem szerzett a megnyugtatót. Minden federalisták kormányának meg van adva az a lehetőség, hogy a magyar országgyűlés által fölöslegessé tegye a reichsrathot, s minden centralista kormányt szabadságában áll, hogy a szűkebb körű reichsrath által abszorbeáltassa az országgyűléseket legbecesebb alkatreseikben, a nélkül, hogy mindez sérelem volna az alkotmány bettün. A nélkül, hogy szűzszálaságot megkülönböztetésekre bocsátkozzám, mi különbség a bővebb és szűkebb reichsrath közt, el kell ismerni, hogy a magyarzatok mindenike igazolható magából az alkotmányból.

A budgetre nézve követett eljárás egészen megfelel a francia és orosz viszonyoknak, de nem alapszik az alkotmányon, mert az a körülmény, hogy egy ugyanazon tárgyban a pénz megszavazás A-nak, s a törvényhozás B-nek a joga, szükségképp csalódáson alapulónak mutatja vagy az egyik, vagy a másik jogot. Pedig a budget alkotmányos készítése és tárgyalása adja meg azt az alkotmány

szert lehetőséget, hogy az állam pénzügyei a terhektől megszabaduljanak, s bevétel és kiadás szhangzába hozassanak.

A képviselői elv az alkotmányban, s tán a gyakorlatban is oly képpen van keresztül vive, hogy egyik reichsrathbeli képviselő sem mondhatja el magáról, hogy a közbizalmat bírja, sőt annyit sem mondhat el magáról, hogy megválasztása a közbizalom jele az őt küldött tartományi gyűlés részéről, különben, ha ő az egyetlen ember volt, kit ki lehetett szemelni. (Helyes, embről.)

Az alkotmány egyáltalában nem ismer sarkalatos jogokat, holott szónok nagyon fontosnak tartja a személyes és polgári szabadságra, a nemzetiségi és felekezeti béke névre, hogy ha bizonyos, általánosan elismert, de most a gyakorlat által folyvást kigunyolt alapelvek állítatnak fel.

Ha sarkalatos jogaink volna, melyek itt és Lajthán tul egyenlő érvényűek lennének, s az egész birodalomra kiterjednének, az érdekek solidaritását bírnák, s a közösen összetartó kapcsolat.

A bírák függetlensége nem alaptörvény ezen államban; pedig a mi bírói rendünk, törvénykezelésünk az igazságszolgáltatás és belügyezés által, a rendőri hatalomnak a bírókra gyakorolt sajnós befolyása által, a rossz fizetés, s az előjáróktól való függés miatt oly mélyen aláesül, hogy csak az állam sarkalatos törvényei által biztosítandó függetlenség és tárgyalásbeli nyilvánosság teheti lehetségessé, hogy egyéni, politikai és társadalmi indokok elenyészzenek bírunknál, s egyedül a törvény legyen minden. (Élénk tetszés.)

Szónok átmege a magyar kérdésre. Itt mutatkozik, ugymond, legszomorúbb következményeiben az alkotmány el nem készültése s a reichsrathbeli képviselő hiányossága. Ez az alapja a helyzet kétértelműségének, s azon kényszerítésnek, hogy a kivételek, valótlanságok divatoznak, és fikciókkal legyen dolgunk, melyek mivel nem léteznek, a valódságot nem képesek helyettesíteni. (Tetszés jobbról.) Innen ered, hogy az ugynevezett alkotmányossággal együtt vonszolunk jókora rész abszolutizmust, innen ered a tekintély hiánya, melyet csak egy alól és fenn valódi népképviselő bírhat, innen az a tünemény, hogy törvénykezésben, igazgatásban, s az államélet minden ágában a régi slendriánt s a régi egyenlét találjuk (tetszés balról); innen van a szűkebb reichsrath minden abbéli fátorgásának meddősége, hogy a törvényhozásban józan szabadelműséget bonosítson meg, innen az államháztartás rendezésének kivihetlensége, innen a kormány tehetetlensége, mivel arra kell fordítania erejét, hogy az ellenszegülő elemeket elfojtva tartsa; innen van aztán Austria tekintélyének Európa előtti alá szállása, s a belső ellenséges pártok reménye, hogy egy külső lökés reményeiket teljesíti, innen a népek az intézmények erejében való, s mind inkább növekedő kétsége; innen ered az a retentő apathia, melylyel a nép van az alkotmány iránt, mi annál veszélyesebb, mivel ma ez áll: csak alkotmányos Austria, vagy semminemű (élénk helyeslés minden oldalról).

Szónok érti a nehézségeket, melyekre Schmerling ur talált, midőn a kormányt átvevő. Meltányolja, hogy ő volt, ki szakítva a multtal, az alkotmány életbeléptetésén fáradozott. (Tetszés.) De fel nem foghatja szónok, hogy az államminiszter, kit a sors alkotmányos miniszteré tün, oly sokáig vála képes emez alkotmányának ilyen eredményeit oly közönyvel tűrni, s hogy oly sokáig késlekedett, míg ő maga a nemsikerült marasmusát elkapta. (Tetszés balról.)

Azon pillanattól, midőn az államminiszter belátta, hogy az alkotmány a Lajthán tul országokban igen nehezen legyőzhető ellenállásra talált, két veszély állhatott szemé előtt: egyik saját alkotmányának, másik a monarchia hatalmának és fenállásának veszélye. — Szónok véleménye szerint szükséges lett volna az alkotmánynak azon, habár hiányos formák közt lehető gyümölcsözővé tétele, mert államférfi belátása azt mondhatá neki: minden itt nálunk az alkotmányosság által előre tett lépés megannyi rés az ottani ellenálláson. Szónok meg nem foghatja azt a minden haladás elől való visszarettenést, amaz óvatos és halogató igéreteket, azt a felsőháznál keresett oltalmat az ezen ház által tett szabadelmű támadások ellen. (Tetszés balról.)

Felfoghatlannak tetszett neki, hogy az államminiszter el tudta veszteni bizalmát nagy eszméinek igazságában és azon hatalomban, melyet minden nagy eszme magával hoz, hogy három évet tudott elvesztegetni cselszövényes játékkal, s hinni bírta, hogy kicsinyes és léha (skuril) eszközökkel oly kérdéseket old meg, melyeket csak nagylelkű felfogás mellett lehet megoldani. (Általános tetszés.)

Nagyon megörvendezteté szónokot a válaszfeliratnak a magyar országgyűlés összehívását tartalmazó tétele, mert csak a magyar kérdés vezet alkotmányunk revisiójához. A mi mégis a magyar országgyűlés gyors és

sürgős összehívását illeti, ugy szónok kevésbé tartja loyálisnak, hogy — midőn egy legm. leiratban az országgyűlésnek lehetőleg hat hónap alatti egybehívását ígérték, s ebből már harminczhat hónap mult el. A felirat ezen tétele ellen szónoknak két aggodalma van. A kifejezésben: „mi ezen királyságok országgyűléseinek azonnali egybehívását az országgyűlési tanács jelen tevékenységének bejárása után mulasztathatlannak tartjuk”, szónok kategorikus imperativumot talált, mely csak maga a trón ellen fordítható, minthogy a magyar országgyűlés összehívása a magyar korona joga; szónok nem is tartja illőnek ilyen imperativummal élni a korona irányában. Ezen nézetet, ugy, mint az a 7-ik tételben előfordul, szónok igen subtilitással találja, de nem is kívánja, hogy e miatt a felírás akár innét, akár tul a Lajthán visszatetsztést ébresztessen, pedig a Lajthán tul nép érzékenysége tekintetbe kell jönie, ha a reichsrath a koronára ilyen nyomást akarja gyakorolni. Es ezért bátorodik szónok a következő jobbimányt tenni: — A 7-dik kikezdés első tétele így formulázassék: „és azért mi ezen királyságok országgyűléseinek egybehívását sürgető szükségnek tartjuk.”

Szónok aztán kérdi: minő eljárást kellene e kérdésnél követni? A kérdés az ország alkotmányának alapján szabályozandó, és semmi más uton. (Tetszés balról.) A februári patens 1. 2. és 6. cikkéi szerint az octoberi diploma a birodalom alkotmányához tartozik, melynek az kiegészítő alkotórészét képezi. Minthogy a diploma 1. §. szerint a törvényhozás és törvény módosítás joga jövedőben a kormányt a birodalom népeivel együtt illeti, e szerint a februári patens értelmében semmi más octroyálás nem tételhetik, mint mennyi azon intézmények életbeléptetésére szükséges, melyek a népek ezen együttműködését lehetővé teszik. — Innét pedig következik, hogy Magyarország intézményei, s minden — 1847 és 1848-ki törvényei, mennyiben ezek az octoberi diploma és februári patens alaptételeivel nem ellenkeznek, s azért országgyűlési revisio alá fentartattak, egyszersmind a birodalmi alkotmány részeit, s így az, ki azok ellenében cselekszik, a birodalmi alkotmányt sérti. Az octoberi diplomával ellentétben álló 1848-iki törvények revisioja vagy megszüntetése csak a magyar országgyűlést illeti; mindaddig, míg ez meg nem történik, ezen törvények csak felfüggesztvők, mert a magyar országgyűlés összehívása csak a magyar államjog alapján eszközölthetik; nem hiheti tehát, hogy Magyarországon választó törvények octroyálását kísérlelné meg, mert ilyen kísérlet jogsérelem lenne. Az octoberi diploma által a magyar országgyűlés választó törvényei iránti tanácskozás végett kirendelt bizottság, t. i. az esztergami értekezlet, egyszerűleg az 1848-ki választó törvényeket állította olyanoknak, a császár és kormány az 1848-ki választó törvényt, felfüggesztve és módosítva annak azon határozmányait, melyek a birodalom alaptételeivel ellenkeztek, visszaállíták; ezen törvények szerint a választások kihirdetettek, ezen választási rend szerint a magyar országgyűlés összeült, s e választó törvényt az alkotmány kiegészítő alkotórészeként nyilvánította.

Az tehát, ki Magyarországon merészkednek új választó törvényt octroyálni, ő Felsőháznak nem csak szöszegést tanácsolna, hanem az alkotmányt is mélyen és súlyosan sértené meg. (Élénk bravok, tetszés-tapsok a karzatban.) Először felszólítja a karzatot, tartózkodni minden tetszésnyilvánítástól. Szónok reményli, hogy az államminiszter e tekintetben legmegnyugtatóbb nyilatkozatot teend, mert Magyarország minden octroyálás fájdalmasan érinti. Hogy ilyen megnyugtató adassanak, szónok fent és alatt ajánlatosnak tartja, mert különben félnie kellene a háznak, hogy az, mi ott lehetséges volt, egyszersmind itt is megtörténhetik. — E tekintetben a felirat szabatosabb fogalmazását kívánta volna; szívesen látá volna, ha benne nyomatosabban lenne kiemelve, hogy a ház a választó törvények minden octroyálásától iszonyodik; de azért meg kíván e érdemben indítványt tenni, miután meggyőződik, hogy előadó zárbeszédben a megnyugtató nyilatkozatot megteendi, hogy a felirati bizottság a tervezet készítésekor ez értelemre figyelemmel volt.

Azután kérdi szónok: minő veszélyek várhatók az összehívandó magyar országgyűléstől? A magyar országgyűlés vagy elismeri a közös ügyek létezését, s ekkor — mint már két ízben történt — államjogában ez elismerésnek legalis formulázását fogja találni. A másik eset az, ha a magyar országgyűlés tagadói elveihez ragaszkodik. Az első eset a kívánt cél, a béke, a rend, Austria hatalma. A ház, szónok meggyőződése szerint, kész a békére kezét nyújtani; és miért is nem lehetne ezen elismerést reményleni? Nem akar gyengédlen kezekkel sajgó sebeket érinteni, mellőzi az érvek felhozását, melyek magyar álláspontból is kívánatosnak mutatják, hogy végre itt

is, ott is a legjobb erőket felemésztő viszály végét érje, mert hiszen ez magának a magyar országgyűlésnek ügye. A veszély, hogy a magyar országgyűlésen ismét a személyes uniora térnének vissza, eltűnt. Annak keresztülvitelét célzó kísérletek csak azt tanusítanak, hogy nem lehetséges, mert a legbensőbb viszonyok a legfájdalmasabban szakgattatának meg.

Magyarországnak a jogfolytonosság melletti határozottságát nagyra becsült; ebben szónok nem lát doctrinair szeszélyt, hanem egyebet; a jogfolytonosság megszilárdítója minden új alakzatnak. Ha sikerülne a magyar államjog alapján ennek sérelme nélkül Magyarországgal megállapodni, akkor a mi új, s még igen ifjú jogunk is ez alaptól csak nyerne. (Igen helyes! balról.)

Szónok körvonalozandónak véli az álláspontot, melyet a háznak e kérdésben soha se kellene elhagynia; mert az emberek közdelmei és fátorgásai, mikről a történelem szól, századról századra bizonyos tényekké alakulnak, melyeket a nemzetek soha se adhatnak fel. Azon pillanattól kezdve, a mint Magyarországon szent István koronája egy Habsburg fejére tételét, Magyarország sorsa ezen Ház és népeinek sorsával feloldhatatlanul szövődik össze, a történeti fejlődés, mely századokon át megy, a népeknek birodalomra egyestülése. Bármiről panaszkodjék Magyarország, a sok kísérlet alkotmányát sérteni, az alkotmánytalan idő, a kormányzati meddőség, levert felkelések stb., mindezek ezen historiai szükségben találják magyarázatukat. Ha a tévedéseknek, az uralkodók elbizakodottságának, a győző szenvedélyének, a hatalom-kezelők tudatlansága és nyereségének, mint véres emlékezeteknek elválasztóként kellene állni népek és országok közt, akkor a baszki tartomány, Scotia s az eltapodott Irland hatalmas hangon csak elváltást követelhet. A legnagyobb magyar hazafiak mondatai utalnak arra, hogy Austria népi között feloldhatatlan érdek létezik, oly népi, mely nem adható fel. Ezen igazsághoz, az őssz Austriához kell a háznak ragaszkodnia. Ez oly állás, melyet a ház nem maga választott, hanem melyet neki a történelem adott, s melyet feladni önmaga elleni árulás lenne. (Élénk helyeslés.) Ezen állás pedig, mennyiben csak a legszükségesebbet kívánja, nem zár ki semmi engesztelődést, vagy — mert a szó nem tetszik — nem zár ki semmi egyezkedést. Ezen állás tiszteltetni fog tulban is, s hol két ellenfél egymást tiszteli, ott bizonyosan kezét is nyújtanak a kibékülésre.

Ha megint megtörténne, hogy az alkudozások Magyarországgal nem vezetnének célra, minthogy oly feltételek szabotálnának, melyek a ház által nyert álláshoz képest elfogadhatlanok volnának, akkor legalább egy siker lenne elérve a házra nézve, az t. i., hogy ily esetben a ház állása világos volna. (Tetszés a baloldalon.)

Akkor természetesen az alkotmány bevezetéséhez kellene látnunk, s az alkotmányi mű legnagyobb szerencsére olyan, hogy e végre eszközökkel is bírunk, a nélkül, hogy alkotmányozó gyűléssé lenni, vagy magunkat azzá alakítani szükséges volna; mert az alkotmány régi és új törvények összege; ha a fenállóból némely ellenmondásokat kiküszöbölünk, ha megadatnak nekünk azon törvények, melyeket beszédem elején érintettem, s a korona hozzájárul, ugy e törvények országos alaptörvények erejére juthatnak. Azon jogot pedig, miszerint ezt megteheszük, nem jogtani fictionból, hanem a kényszerítésségből és saját jogunkból fogjuk származtatni. Ez a második álláspont az, melyet szemügyre kell venni, mely kétségkívül figyelemmel fog találkozni. Természetesen, én oly feltevésből indulok ki, mely nem fog teljesülni, abból t. i., hogy oly kormányunk van, mely maga is lelkesítve van az éjla nagysága és magasztossága, s a feladatát járó felelősség által, s mely saját lelkesítésére tudja ragadni mindazokat is, kik közrehatásra vannak hivatva e cél körül; — oly kormányunk, mely legmélyebb meggyőződésből hódol a haladásnak, mely magasra emelendi Austria sílyedett zászlóját, mely felfogni képes az idő becsét, és felismeri, mi hatalma lehetne a háznak, ha oly szabadelvű kormány által volna vezetve, mely halogatás, tévovás és fondorkodás helyett nyíltan és magaslelkűleg tudna cselekedni. Ha Rechberg gróf visszaléptének magasabb jelentősége van, ugy nézetem szerint itt már az idő azt bebizonyítani. En nem vesztettem el hitemet e férfú erejéhez, de hitem eszközeinek helyességehez és nagy szabadelvűségéhez, melyen meg van ingatva. Am bizonyítását be tények, hogy van ereje megint talpra állani. (Élénk tetszés minden oldalról.)

Egy „éljen“ a reichsrathbeli képviselőknél! e cim alatt a „Debatte“ lelkesültben méltányolja főcíkjében azon emlékedetbél hangulatot, a melyet a képviselők háza december 2-diki ülésében Magyarország irányában tanusított. „A képviselők tegnapi

szavazata — ugymond az említett lap — fájdalom már régóta kezdve, a szeretetnek első ténye, mely Bécsből a magyar nemzet irányában fölmerült, s a nép képviselői ezzel tegnap egy hatalmas és boldog birodalom alapkövét tették le, s reméljük, hogy ők nem lesznek soha okai annak, hogy a pompás díszépület nem fejeztetik be! A reichsrath tegnap ünneplő teljes korúsággal és függetlenségi nyilatkozványát! Tekintélye megalapítása végett a tegnapi egyetlen napon többséget tett, mint egységgé eddigi fenállása ideje alatt. Lerázott nyakáról egy politikát, mely ugy látszik egy nemzet élettestén akar bonczani tanulmányokat tenni, fölfedezendő a titkot, hogyan lehetne egy nemes férfias nemzet lelket mechanikai uton megigázni. Lemondott egy politikáról, mely mindent elkarhozott, a mi egy nemzetnek jellemet, öntudatot s erkölcsi erőt ad. A magyaroknak azt a szemrehányást tették, hogy nem értik a szabadság nyelvét. De a konyhai latinusmus nem Cicero nyelve, s a burocracia szabadelvű fecsegése nem a szabadság szavazata. A szeretet és igazság nyelve, ez a szabadság nyelve! S a ki e nyelven beszél Magyarországhoz, az mindig lelkesen megértve lesz! A képviselők háza tegnap e nyelven szolt, s minden ilyen szó a Lajthán innen és tul egyiránt alást hozó termékeny mag gyanánt fog hatni. A dícsőség dr. Kaiserfeldet illeti. Ő a szabadság- és az igazságnak utat tört. De nem kevésbé tiszteltet illeti azon férfiakat is, a kik a diadalt eldönték. Nem marad egyéb hátra, mint óhajtannunk, hogy a mi a tegnapi napon valódi államférfiúi belátással megkezdett, a tényekben is kifejezést nyerjen, s hogy a reichsrath mindig ily emelkedett állásponton maradjon! E cikkében a „Debatte“ felhozza azt is, hogy Schmerling ur tavaly a német-osztrák értelmiségnek szemé közé vágta a mondatot, miszerint nem képes a kormányzásra; s a közvélemény akkor halkán susogta: biz az ugy van. De mintán a reichsrath teljeskorúságának bizonyítványát adta, a közvélemény ma már másként elmélkedik, s többé Schmerling urat nem tekint az egyetlen, nélkülözhetlen, kipótólatlan erőnek.

A december 3-diki reichsrathülésben a miniszterium a galicziai ostromállapot kérdésében még keményebb s valódiabb vereséget szenvedett, mint a magyar kérdésben. Mindenik miniszter meg dr. Hein ur is szót emelt az ostromállapot igazolására, de Groholszki lengyel követ megrendítő hangon festé Galiczia állapotát, Pratobera volt igazságügyminiszter pedig egy szabatos s velős beszédben adta elé a miniszterium eljárásának törvénytelenységét, melyben annyira ment, miképp felszólította a miniszteriumot, hogy ha így akar kormányozni, osszlassa el a reichsrathot, s mondja ki nyíltan az abszolutizmust. Az államminiszter szokott hidegségét tökéletesen elveszté, igaztattan beszélt, s kezei reszkettek az ingerültség miatt. A szavazásnál a miniszterium teljes vereséget szenvedett; csak az erdélyi képviselők s a v a z a t a k h i v e n ő e x e l j a álláspontja mellett.

KÜLÖNFÉLÉK.

(Neerolog.) Az unitarium collegium tanuló ifjusága szomoruan jelenti, hogy kobátfalvi Pap György theologus ifju, hosszas ideig tartott sorvadás után, folyó hó 2-án, 20 éves korában, jobb létre szenderült. Az idvezült ifju földi pályafutására nagy szorgalommal készült, bőven merített a tudományok előviből és sajátába volt veendő Istennek ígétjét: de ime jött a halál és elragadá a nemes ifjat földi pályája kezdetén. Halálát mélyen fáljalják tanuló társai és keservesen megérintják távollevő testvérei. Földi részait az országos Károliana kórházból folyó hó 4-dikén délután 3 órakor kísérték ki, rövid könyörgés után, a köztemető mellett Fekete Pál-féle sírhelyre.

A jövő szerdán fog szinre keltülni Szathmári K. jutalomjátékául „Scheridan“ a legsikerültebb francia vígjátékok egyike. Ajánljuk a közönség figyelmébe.

Kaiserfeldnek a reichsrathban közelebből tartott beszédeért fáklás zenét akar tartani.

A hivatalos „Stürgöy“ azon szomorú hírről tudósít, hogy a mult hó 30-dika óta a pesti helyőrségi kórházban a betegek közt levő politikai fogoly Sebes Emil, ki egy időben fogatott el Almásival, e f. hó 2-án délután 2 órakor, midőn sétaközben a kórház kertjéből egy deszkakerítésen keresztül, az ugynevezett Orczy-kerthe szökési szándékkal átugrott, az őt kísérő vezető, betegápoló s örközlegény által üldözöttrén agyonlövetett.

Csikszékből írják, hogy az udvarhelyi törvényesek Szabó Adámot az ellene emelt vád terhe alól, mint ártatlant ab instantia egészen fölmentette. Az illető kütygészég

ezen végzés ellen folyamodott, s most az ügy a kir. tábla előtt áll.

+ Az Öst. Ztg. írja dec. 1-én: Császár és Felsége ma délelőtt Schönbrunnban a városba jött, éppen midőn kocsija a Kreun-féle szálloda előtt elhajtott, az egyik kerék alatt egy, az uton fekvő úgynevezett dörzs-gyutacs eldurant, a nélkül, hogy legkisebb sérülést okozott volna.

+ Közlebről egy reichsrathi fiók bizottmányi gyűlésen Schuller Libloy, erdélyi ember letére nem állt kimondani, hogy ő nem ismer magyar kérdést. Erre Berger az ürespadokra mutatva azt felelé: itt van uram a magyar kérdés!

+ Dec. 3-káról írja a „Vaterland“, hogy Schmerling államminiszter ur elhatározta magát végre és valahára a visszalépésre. A „P. Lloyd“ már két minisiteri névsort is hoz, egy szabadelvű s egy feudalist. A fent említett lap az államminiszter ur visszavonulása okát nem annyira a legújabb eseményekben keresi, mint inkább gróf Mensdorff külügyminisiterre kinevezetésében.

+ A pesti nemzeti színházi képezde igazgatójának helytartótanács Gyulai Pált erősítette meg.

+ Gróf Erdődy Antal szomorú kimúlásának oka újabb tudósítások szerint csakugyan nem fegyverének véletlen elcsúszása volt. A gróf maga irányza élete eleve az ölkölölyöt. Mint e tudósítások mondják, a hivatalos vizsgálatból kiderült volna, hogy a 67 éves gróf elméjében meg volt háborodva s élet-utánságából lőtte magát agyon. Még 1861-ben készített végrendeletében kiskorú fiát Jánost tette általános örökösévé. Földi maradványai a Klanjac helységben (Zágrábtól több óra járányira) levő családi sírboltba letettek örök nyugalomra. Hagyományai közt 4000 frt készpénzt találtak. A stakroveczi uradalmon kívül övé volt Njegovecz is Kőrösmegyében. Neje, kitől már régen törvényesen el volt választva, a Lopresti családból való. Rimbl Anna nevelőnőnek, ki 18 év óta vezette gyermekei nevelését s háztartását, 500 frt évpénzt biztosított végrendeletében.

+ A „Debatte“-nak írják Pestről, hogy az utóbbi napokban külföldi társaságok ügynék lehetett itt látni, kik többé-kevésbé elárulják a szándékot, hogy a cs. kir. pénzügyminisiterium által eladni tervezett korona-s állami javak megvételét illetőleg alkudozásokba akarnak bocsátkozni. Egyelőre a tényleg csak megvizsgálására szorítkoznak. Az ily birtokot kaphatni akaróknak az elővigyázat könnyven megérthető, s nem lehet csodálkozni, ha az ügyönkök, kik a helybeli viszonyokkal alig ismerősek, a politikai nevezetességek termében igyekeznek felvilágosítást szerezni az iránt, hogy ily transactio miként fogadtatók az országban. Arról biztosítani azonban, hogy az e részről nyert értesítések nem igen fokozták a netalán előbb létezett vételi kedvet.

+ Lembergben nem rég egy magyarországi magán tanuló nyolcz napi szigorú fogásra ítéltetett, mert régebb Kossuth-bankjegyek birtokában volt. A pénzügyminisiterium a hozzájárulást intézett kérdésre azt felelte, hogy ily bankjegyeknek Magyarországon kívül bírást nem tekintik bűnnek, s így most a „Politik“ szerint érdekeltiséggel várják: miként fog ezen ügy kifejlődni.

+ A „Bund“ jelenti, hogy nov. 28-dikán a milanoi svájci consul azt táviratozta Bernbe, hogy dr. Demme „nejevel“, Trümpp Flórával nyolcz nappal ezelőtt Milanóban volt, s a többi között dr. Riffit is, az elmebetegnek orvosát fölkeresték. Tudva van, hogy Demme ellen legújabbán azon vád emellett, hogy két igen értékes gyűrűt lopott el egy angoltól, s egy brazilaitól, kiket győgyított. S e két gyűrű közül, az angol gyűrűje a rendőrségnél van letéve. Demme e gyűrűt annak idejében egyik rokonának ajándékozta. A braziliai gyűrűje érdekelt pedig a vizsgáló bíró november 14-kén személyesen elutazott Berlinbe, s itt a Trümpp kisasszonynak ajándékozott gyűrűt minden kétségen felül ugyanannak ismertett fel, mely ama brazilai Bragha urtól elveszett. Ez adatok Demme jellemére sőt árnyat vetnek, de megjegyzendő, hogy tökéletes bebizonyításuk alig fog sikerülni, miután egy ma reggel vett távirat most már hihetőleg kétségen felül helyzi, hogy Demme és Trümpp Flóra csakugyan kivégezték magukat. E távirat következőleg szól: „Bern dec. 1. A genauai svájci consul következőt jelenti a szövetségi tanácsnak: Demme és Trümpp Flóra nov. 29 kén Nervibe érkeztek s az Angolországhoz czimzett vendégül bocsátottak. Nov. 30-dikán reggel ugyan itt halva vérben uszva találtak. Fölmetestették ereiket.“... Demme és jegyese s szerint Svájcából Olaszországba menekültek, itt érheték őket utól a gyűrűk történetéről szóló hírlapi közlések, s valószínűleg ez idézte elő az ügylikosságot. A svájci consuloknak táviratilag lett mindenütt meghagyva, hogy Demme és Trümpp Flóra kiszolgáltatását követeljék.

+ A „G. Cor.“-nek írják Zágrábtól nov. 28-ról, hogy a Zágrábtól közel fekvő Cestinec uradalomban be akarták szedni a borsdézsmát, s minthogy a helyszégbeli szőlős gazdák a hatóság többszörös komoly felszólítására sem hajtvá, nem akarák azt kiszolgáltatni, a samobori szolgabírói hivatal felsőbb meghatalmazás alapján erőhatálommal akart élni. A dézsmabeszedés végrehajtásával Werle S. esküdt bízott meg, ki egyszersmind 7 esendörből álló segédletet kapott. Az ellen-szegülős szőlős gazdák ennek hírére vévén, botokkal s puskákkal fegyverkezve gyűltek össze mintegy ötszázan piucek közelében s a dézsmáló karhatalmat puskalövésekkel fogadták, melyek azonban a kiküldött esküdtet nem riaszták vissza, sőt annál erélyesebben fogott a végrehajtáshoz, s a 7 esendör szétugrasztá az ellenszegülőket, lázítójukat pedig elfogták.

— Kimutatás a kolozsvári kisegítő pénztár-egylet forgalmáról nov. havában 1864.

Bevételek:		
Pénztármaradék a m. hórl.	1,950 ft 56 kr.	
50 új tag 92 részvény után	5 ft.	460 „
Havi, rendes és rendkívüli betételek	20,284 „	42 „
Könyvdíjakban	50 „	— „
Kamat, provisio és váltódíj	2,208 „	— „
Bélyegdíjakban	127 „	55 „
463 tag által visszafizetett kölcsön	119,243 „	— „
A bevételek összege	144,323 „	53 „
Kiadások:		
497 tagnak kölcsön	126,606 ft.	— kr.
Tisztviselők fizetése	181 „	34 „
Irodai kellékek	57 „	68 „
Bélyegre	120 „	— „
Kamat	16 „	5 „
Tőke visszafizetés	10,660 „	92 „
Pénztármaradék	6,681 „	54 „
	144,323 „	53 „

Kolozsvárt, november hó 30. 1864.

Taufner Ferencz, Gelch János, Wagner F. igazgatók. könyvezetők. pénztárnok.

— Újabb adakozás a bukaresti ev. ref. templomra: 1) Az általam bukarestben gyjtött összeg 1650 piaster. 2) A bukaresti Schwaiczer Verein adománya 2000 piaster. 3) A leydeni Gusztav Adolf fiók egylet 1142 piaster. 4) Úgyvőz tekintetes Csulak Dániel Kolozsvárról 30 piaster. 5) A kolozsvári polgári casino 30 piaster. 6) A szatmári ev. ref. egyház 90 piaster. Összesen 4940 piaster, azaz: százötvennégy cs. kir. arany és 12 piaster. Ezen kegyes adakozások és néhány hallgatónak valóban tiszteletet gerjesztő áldozatkészsége folytán odáig haladtunk, hogy karácson első napján az istenitiszteletet saját templomunkban elkezdjük, habár orgona és székek nélkül is. Ha a vallásos szívek ezután is ily kegyelettel fognak megemlékezni egyházunkról, jövő évben a toronyhoz és külső vakoláshoz is hozzá kezdünk. Kézdi-Vásárhelyi Kovács István egyházunk ritka buzgalma pénztárnoka a templom ajtaját készített saját költségén, a mi mintegy 40—45 aranyba került. Isten áldja meg a közel és távollevő kegyes adakozókat.

Koos Ferencz, ev. ref. lelkész.

(+) Nemzeti színház. Nov. 30. Albisi L. jutalmát: „Jóbarátok“ Sardontól. A termékeny, a lángelű szerzőnek kétségen kívül ez a legsikerültebb vígjátéka. Alakjait az életből vevő egész természetességökben, úgy a mint a társadalom felmutatja őket, s éppen ezért nem is volt szükséges mesterkelt jelenetekre szorúlni. A jutalmazott, mint Marecas, nem csak jól, de bátran elmondhatjuk, hogy kitűnőleg, kifogástalanul játszott. E szerepet nem annyira Albisi, mint inkább megfordítva, a szerep találta meg Albisit, ki különben is, mint a társulat egyik legkitűnőbb tagja, oly egész, olyan kerek alakot teremtett belőle, hogy a közönség méltán bőkezű tapsait, Gyulai (Caussade), Boér (Vigneux) szintén a legjobb alakjai e darabnak, s szerepök annyira hálás, hogy alig lehetséges siker nélkül játszaniok. A mi Szatmárit illeti (Tholosan) kétségen kívül sok ügyességet fejtett ki, látszik, hogy előszeretettel viseltetik e szerepe iránt; melyben azonban Paulayit még sem tudá egészen feledtetni. Czeczulia Rózsáné asszony érdekes alakot csinált, s Mauriceali jelenete az első felvonásban igen szépen sikerült. Mándoki (Maurice), Ufalusi (Abdallah) jól tölték be helyüket. Közönség szép számmal.

Dec. 1-én: „Maria di Rohan“ Donizetti dalműve. Az est hősnője a czimszerepben Dalnoki Róza k. a. volt, ki mindennap újabb és újabb bizonyosságait adja haladására, szorgalma s tanulmányainak. Színházunknak okvetlenül nagy nyereség a kisasszony, ki felől tartózkodás nélkül elmondhatjuk, hogy

az opera női tagjai közt egyedüli, ki szerepkörét a szó szoros értelmében betudja és képes is betölteni. Richardot Fektér, Henriket Institoris enekelte.

Dec. 2-án: „A király házasodik“ vígjáték 3 felv., Tóth Kálmántól. E darab minden fél-szégségi mellett is a legjobb magyar történeti vígjáték, a mit nem annyira a szerző javára róhatunk fel, mint inkább színírodalmunk szégyenszünetének. A banillat Rózsáné asszony adta. Tészüké miatt játékkára ezuttal semmi megjegyzést, csupán a magyaros öltözetet hozzuk fel, melyet e szerepben a leg-határozottabban bírásnak mondunk. István bosniai bán bizonyosan saját nemzeti öltözetében vezette a királyi lakba leányát, s így sokkal helyesebb s csinosabbnak is találtuk a mult saison alatt a Szabó Pepi öltözetét. Az udvari szokások soha sem követelték — kivált nálunk — hogy valaki levesse nemzeti öltözetét, sőt ellenkezőleg, mindenki ragaszkodott hozzá, akár nő, akár férfi volt. Gyulai classicus alak volt. E szerepök a leghalásabb reá nézve. Arzejátéka, s alakítását szeretnők ha minden pályatársra eltanulná; hanem azért nem mondjuk, hogy a szerepet jobban megtanulni vételek volna. Szatmári jó Kapiai Imre volt. Szerepének — a tulzára — néhány csábító örvényét nem tudta ugyan kikerülni egészen, de voltak szépen sikerült jelenetei is, a melyekért szívesen elnéltünk egy kevés vastagabb színezést. Az anya királynét Boérné, Balbat Albisi éppen olyan sikerülten adták, mint a hogy elejté „Kont“ ot Veres. Hát e csinos kis szerepre se lehet gondot fordítani? Alig képzeltünk fiatal színészt, ki kész örömmel ne kapna e szerepet, mely mintegy lépesül szolgál a nagyobbakhoz. Közönség meglehetősen számmal.

Dec. 3-án: „Egy a mi néptünköl.“ Berg férczműve, melyet mentől ritkábban adat az igazgató, annál helyesebben cselekszik. Sternben Szatmári jól alakított, a legfigyelemre méltóbb alakot azonban Odrý állítá elő Kör-möshen, elannyira, hogy a váratlanul meg-lepett közönség zajosan hívá ki e sokoldalú jeles tagját a társulatnak, kit többször óhaj-tunk ilyen szerepekben is látni, kivált ha énekek is össze vannak kötve. E darab leg-haládatlanabb szerepe Tini, melyet még Szabó Pepi sem bírt kiemelni a semmiségből.

POLITIKAI HIREK.

Austria. Bécs, nov. 26. A „Köln Ztg“ itteni levelezője következőleg rajzolja Mensdorff gróf külpolitikai programját. A szárdinai kormány irányában merev és elutasító állást foglal, nem hogy Velenczére vonatkozólag egyezkednek, de a kereskedelmi téren sem mutat előzékenységet. Ez állapot okát — tudósít — abban keresi, hogy Austria maig sem ismerte el Olaszországot s a zürichi szerződés terén áll. 1859 óta semmi hivatalos küldetésben járó osztrák diplomata sem vevé utját a szárd államoknál; első Bach báró, ki Milánót át utazott Rómába, sőt az előbbi városban még időzött is; némelyek szerint titkos diplomatiai megbízásának járt el. Szigorú elvűl van kitűzve: Velenczére vonatkozó minden alkudozást a külfölddel gondosan kezelni, s még magán beszélgetésben sem bocsátkozni szóba soha ezen tárgy felett idegen diplomatákkal. Az idegen udvaroknál meghatalmazott osztrák képviselők is mind ilyen szellemű utasítással vannak ellátva. 1859-ben ugyan alkudoztak volt Poroszországgal, mint hogy a bécsi zárkötvény 38. §. szerint, ha valamely szövetségi tagnak birtokai megtámadtatnak, a szövetségi gyűlésnek egyszerű szó-többséggel kell határoznia a felett, valjon nincs e ez által az egész szövetség háború veszélynék kitéve. A szavazatot ekkor is Poroszország ellenelte, azt állítván, hogy Austria olasz tartományaira az idézett cikkely nem alkalmazható.

Angolország. London, nov. 29. Az angol lapok hízelegni kezdenek az osztrák képviselőháznak. A követek azon törekvését, hogy minisiterfelelősségi törvény létesüljön, méltányolják, hozzátézik azonban, hogy az adómegszavazási jogra sokkal nagyobb súly lenne fektetendő. A „Daily Tel.“ azt mondja: „Az állampénzes fölötti rendelkezéssel a parlament kiébeztetheti a kormányt, míg a nemzet kívánatainak nem enged. Legjobb lenne képviselő urak — mondák a Stuartok — ha előbb megszavaznának a pénzeket s azután térnénk át a sérelmekre.“ „Nekünk nem így tetszik — felelték a képviselők — ha fölséged nem bánja, előbb a sérelmeket szeretnők tárgyalni.“ A megtagadás annyira borzasztó, hogy a legszükségesebb eseteket kivéve, a parlament mindig vonakodott tőle. Az 1868-i forradalom óta nem történt ilyenelt megtagadás, noha a képviselőház egyszer másszor emlegette, hogy be van áztatva a vesző, melyet, ha szükség, használni fogna. Az a hatalom, melylyel ily utón tekintélyt lehet szerezni a nemzet akaratának, soha meg nem rozsadásodó fegyver.

Francoziaország. A „Tems“ úgy véli, hogy a német bonyodalmak újra elenyésznek; a sajtó itt ott feljajdul, Bécs és Berlin között újabb alkudozások kezdenek s a vége az, hogy Poroszország folytatni fogja az elbeli hercegségek megszállását, határozatlan időköz. Azonban ajánlja Bismarknak, a parlamentarismus figyelembe vételét. A „Pays“ így ír: „A berlini kabinet merészsége hamar fog végezni a bécsi politika vonakodásával, Mensdorff gróf mellett is elérendi Bismark azt, hogy Poroszországnak Észak-Németországon túlnyomó befolyást biztosítson.“

Páris, nov. 30. Ugy hallani, hogy a külügyminisiter és Metternich hg közt csipős beszélgetés fordult volna elő, mely alkalommal Drouin az osztrák politikának egész bün-rovasát sorolta volna elő, s különösen ki-emelte volna, hogy az osztrák politika, mint a lengyel kérdés körül is bebizonyult, a francia politikától szükségképp elhajlik, ha talán óhajtaná is azt követni, s hogy még kereskedelmi ügyekben is aligha lehetend a két kormány között egyetértést eszközölni. Ezen alkalmat felhasználta Drouin de Lhuys annak kijelentésére is, miszerint Franciaország határozottan ellenelni fogná Velenczének a német szövetségbe befogadtatását, ha netalán sikerülne Austriának e részben óhajtott célját elérni a szövetségi gyűlésen.

Olaszország. A „Köln. Ztg.“ írja: „Velenczét illetőleg a legkülönbözőbb állítások merülnek fel; állítólag e kérdés már is tárgyalás alá vétetett, az érdekelt hatalmak által. Némelyek úgy értesülnek, hogy Austria Franciaország közbenjárásával azt iparkodik ki-eszközölni, hogy Olaszországot mondjon le velenczei igényeiről, a miért kölcsönfeleiben elismertének Austria által; továbbá, hogy Velencze állandó birtoklását valami Franciaország teendő engedély árán ennek kezessége által tőrökszik biztosítani; azt is beszél, hogy Grammont herczeg a franciaia követ megbízott nagyszerű ígéretek tenni a bécsi kabinetnek, Velencze átengedéseért, Olaszország részére; hogy már foly is e részben az alku; végre, hogy Kissingenben és Karlsbadban Austria, Porosz- és Oroszországtól Velencze biztosítását kérte volna, s hogy Poroszországnak Velencze befogadtatásáért a német szövetségbe, beleegyezését ajánlotta volna abba, hogy az Elba-hercegségeket bekebelezhesse. Ezen állítások egytől egyig alaptalanok, s egészen ellenkezők a dolgok valódi állásával.“

A „Nat. Ztg.“ visszapihlantást vet Olaszország megalakulásának történetére s bámulatát fejezi ki a fölött, hogy az meglepő eszközökkel, aránylag kevés idő alatt és rövid uton, oly fényes eredményekre jutott, melyek jelen századunkban a legfontosabbaknak nevezhetők. Piemont kész volt minden áldozatot meghozni a nemzeti föladat kivására, államférfiai többet vártak a nemzeti törekvés belső indokainak hatalmától, mint sem az egyes szövetségektől. E kis ország belépve az európai bonyodalmak körébe, mint Franciaország külön szövetségsége küldé csapatait Krimiaiba s ennek díjál megelégedett azzal, hogy Olaszország panaszai az 1856-ki párisi congressuson szőnyegre hozattak; így Piemont az olasz nemzet képviselőjeképp állott Európa előtt, támogatva a két nyugati hatalom által. Austria, a pápa s a nápolyi Bourbonok kevésbé veték e stikert, még 1858-ban sem hívék az olasz háború lehetőségét; akkor ébredtek, midőn III. Napoleon kész hadaival, gyorsmenetekben, Olaszországba nyomult s Milanóban kimondá, hogy Olaszországot szabadba teend a Adriáig; e kiáltványában többek közt így szólott: „Olaszok! legyetek előbb katonák, hogy majd egy nagy ország szabad polgárai lehessetek.“ Elmondja ezután a „Nat. Ztg.“, mily fényes eredménnyel folyt a hadjárat, s mily meglepő volt a villafrancai béke, melynek indokai teljesen ismeretlenek, maig. Napoleon szövetségsége tudta nélkül kötötte s ez által ezt, a hadjárat megszüntetésére kényszeríté, bárha nem is fogadtatá el Victor Emanuellel a villafrancai kötet. Ez utóbbit már akkor úgy magyarázták az osztrák és francia politikusok, hogy az olasz ügy nyílt kérdésül hagyott — a béke nem egyéb fegyvernagvással. Elősorolja ezután a „Nat. Ztg.“ az annexiók végrehajtását, hogyan öröködté Napoleon a be nem avatkozás elvének fentartása fölött, míg Victor Emanuel minden olasz tartományban otthonossá téve magát — mindezt Austria befolyásának rovására, hogyan ismerték el az európai hatalmak majdrem mindnyájan, az olasz királyságot. A „Nat. Ztg.“ felhozva azt, hogy Róma átadása felett már Cavour alkudozott, végig tekint az azóta felmerült akadályokon, s úgy találja, hogy azok Olaszországnak dicsőségét, erkölcsi és anyagi erejét növelték; az európai újabb mozgalmak mellett főként innen származtatja a szeptember 15-ki szerződést, mely Európát meglepte, mert eredménye az: „hogy az elszigeteltnek vélt III. Napoleon ismét első sorban áll, Austria elveszté a visszatért hatalomtelj látszatát.“

Piemont pedig Franciaország kis védencéből nagyhatalommá nőtte ki magát.

Németország. Berlinben, Janke kiadásában egy 16 lapra terjedő „Allianzen” című röpirat jelent meg. Azt állítja, hogy jelenleg egész Európában csak Franciaország és Poroszország léphet fel kezdeményezőleg, cselekvőleg. Angliát úgy tünteti föl, mint rokkantat. Azután Austria ezer baját illusztrálja, különösen kiemelve pénzügyi szorultságát, s a birodalom belsejében létező nemzetiségek közötti szakadásokat. Azt mondja, hogy Austria Poroszországnak mint szövetségese semmi tényleges szolgáltatást nem tehetne, azonban nem megvetendő szenvedőlegességét elismeri: s minthogy más szövetségese nem számíthat, bizonyosan rá is fogja magát szólni. Idevonatkozólag a röpirat ezeket mondja: „Ki vállalkoznék olyan harci cselekvény kidolgozására, a melyhez Austria összes népsége lelkesülten fogna tódulni? Austriának minden harci vállalkozás már kezdetében fele erejét veszített, és az is fog lenni. Támadó háborúra Austriának csak fél hadserege van, és nincsen hozzá pénze, a mit nem lehet eléggé hangsúlyozni. Honnan kaphatna Austria támadó háborúhoz kölcsönt? Ezen birodalmat zárlat pénzviszonyai több évi passzív magatartásra kényszerítik; s csak kényszerűségből foghat védelmi háborúba. Nagy háborúról szólnunk, nem valami expedícióról vagy 20,000 emberrel.

Mit nyújthat tehát Austria szövetségeseinek egyebet, mint azt, hogy „szenvetölges szerepben részt fog venni.”

Csak egy valamivel bír Austria, a mit szövetségeseinek kárpótlásul ajánlhatna, de az csak német nagyhatalomnak, Poroszországnak lehetne ajánlat. Ez a „valami” a német középállamokra való befolyás; ezzel tehetne

Austria szolgálatot Poroszországgal kötendő szövetség esetében. Ha lemond a németországi vezér szerepléséről; ha elismeri, hogy Poroszországnak mint legnagyobb tisztán német államnak, joga van a szövetséggyűlésen a legelső helyet elfoglalnia; ha elismeri, hogy a német nagyhatalmaknak kötelességük a trias eszméjének hathatósan ellene működnie; ha elismeri, hogy a többi Németországnak kötelessége egy katonai, mint politikai akcióját összhangzásban tartani a két nagyhatalommal: akkor Poroszországnak megmaradhat „szövetségi hű és szomszédi barátságos” állásban, s Austria oldala mellett lépdelhet.

Poroszország oly szerencsés helyzetben van, hogy politikai irányát egészen függetlenül, a Bécsben éppen most uralkodó szélirányzattól egészen függetlenül határozza meg, jó karban levő pénzügye s erős hadserege mellett a lehető leghatározottabb mozgásra érzi magát képesnek. Ha talán nem akarná Austria ezt fontolóra venni, mielőtt új szövetségeket becsatkoznék, mi úgy hiszünk, hogy új sakkhúzással semmire sem fog menni, hanem az egyetlen lehetséges szövetséget is elidegeníti magát. Több mint beváró állása által, melyet Poroszország irányában a schleswig-holsteini ügyben foglal, már is azon pontig jutott, hogy ezt könnyen elérheti, s mi bizton állíthatni véljük, hogy ezért meg fogja kapni Poroszország külsőnét az osztrák politika.

Poroszország a választott uton halad, akadályok által magát feltartatni nem enged, mert szándékát ha akarja más uton is érvényesítheti.

Amerika. Buttler tábornoknak Newyorkban mondott beszédéből azt akarják következtetni, hogy az elnök rövid idő múlva forma szerint föltétlen amnestiát fog ajánlani a déli államoknak, ha az unióra visszatérnek.

Némelyek szerint a békeherónk már el is mentek Richmondba. A „Newyork Herald” szerint, a francia követ újra kormányközbenjárását ajánlotta volna Seward urnak.

Ujabb. Páris, dec. 3. A miniszterválaság teljesen véget ért; valamennyi miniszter megtartja társaságát. Metternich herceg igen elégedetlen tiszta vissza Compiegneből. A francia kormány határozottan békésen van hangolva s a status quo fentartását ohajtja. Budberg és Gortsakov híre szerint megbeszéltek, mivel az első volt mestere a nizzai találkozás kerestől vitelének. Turini tudósítások szerint Sella 100,000 katona szabadságra bocsátását követeli s ebben miniszter társai Lamarmora kivételével — mindnyájan támogatják. A római hírek a pápai kincstár apályáról beszélnek; Ferrari, a pénzügyér, adóelőlegezés által kívánja ezen segíteni. A nemzeti comité Rómában, gyűjtéseket rendez a friuli nyughatatlanok részére; a római nők fekete nyakláncokat viselnek „lagrime di Venezia” nevezet alatt.

Turin, dec. 2. A senatusban Lamarmora kimutatja, hogy Franciaországban általános rokonzeny urol Olaszország irányában.

Konstantinápoly, nov. 28. Ismét 20,000 cserkesz vándorolt ki s Suchumkaleből ide várják őket. A török hajóraj számára, három páncélos ágyúnaszádót rendeltek meg Franciaországból.

— Bécs, dec. 4. Kormánykörökben az új miniszteri sorozatok felett csak mosolyognak; senki sem hiszi, hogy a képviselőház votuma miatt, valamelyik miniszter lemondna társaságáról. Mind e mellett a képviselők közt új névsor forog kézen: gróf Belcredi, államminiszter; Kaisersfeld, közigazga-

tási miniszter; Herbst, pénzügyér; Giskra, igazságügyminiszter; Kellersperg, kereskedelmi miniszter; — Meersberg, Berger, Franck és Mensdorff megmaradnának. Azt állítják, hogy ezzel a magyar kérdés megoldásának utja lenne egyengetve s a februári páteus teljes revíziója van kilátásba helyezve. A képviselők leginkább a pénzügyi rendezését remélik egy ily új miniszteriumtól. Az „Ost. Post” azt erősíti, hogy minisztercserisízt tartani sem lehet. A „Wanderer” ebben olyas valamit látna, mintha a miniszterium nem sokat törődne azzal: bírja-e a Reichsrath bizalmát — vagy sem. Schmerling államminisztert, a bécsi polgári gránátos testület biztonmánya protectorának választja.

Berlin, dec. 3. A „Kreuz Ztg” Bismark részéről e helyreigazítást közli: „Való azon állítás, hogy Hohenzollern herceg utazása nincs semmi politikai kérdéssel összefüggésben.”

— Páris, dec. 4. A „Patrie” Poroszországnak Németország és Ausztria ellen tervbe vett cselekvényeinek ellensúlyozására, az elbéli hercegségek lakosságának megkérdezését ajánlja. Itt azt beszél, hogy Ausztria magához akarja vonni a déli szlávokat s hódítási eszmékkel foglalkozik, keleten akarván azokat érvényesíteni. Másfelől azt is rebesgetik, hogy Franciaország bajlódni az elbéli hercegségek birtoklását Poroszországnak megengedni, ha ez Észak-Schleswigról lemond.

— Frankfurt, dec. 5. A szövetséggyűlés ma elfogadta az osztrák porosz indítványt, melys szerint a szövetségi csapatok odahagyandják a herszegeket.

Uj York, nov. 24. Azon hír, mintha Lincoln békebiztosokat küldött volna Richmondba, határozottan tagadtatik.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

HIVATALOS.

Sz. 4592—1864

(302)

(1—2)

Nemes Kolozs megye id. törvényszéke közbíró teszi, miszerint a pesti kir. váltó törvényszéknek 1864-ik év január 25-én 4172 sz. a. kelt végzése és a felséges királyi fő-kormányzónak 1864 évi június 22-én 670 sz. a. kelt rendelete által, nagy kereskedő Kern Imrénnek felperesnek a gróf Csáki György csőd tömege ellen 23,000 o. é. váltó tüke követése, ennek és pedig 11500. ftt után 1862 január 18-tól, 11500 ftt után pedig 1862 év február 15-től járó 6% kamatai, 353 ft 79½ kr. megittelt, úgy a jelenleg 45 ft 12 kr. ban megállított, és az ezután végrehajtási költségek erejéig alperes csőd tömegnek már bírólaga lefoglalt s 26,860 ftt és 6089 ftt 50 krra becsült, marhák, gazdasági eszközök és gabona nemtekből álló ingóságainak végrehajtási árverezése elrendeltetvén, ezen árverezés foganatosítása végett határnap tűztetik ki 1865. január hó 26-ik és február 16-ik napja délelőtt és délutáni óráin N.-Almásan az uradalmi kastélyban, miről is a venni szándékozók azon hozzáadással értesítetnek, hogy az első határnapon csak a becs árban vagy azon felül, a második határnapon azonban a becs áról alól is az elárverezendő ingóságok a többet igénylő készpénz fizetés mellett el fognak adni.

Nemes Kolozs megye id. törvényszékének nov. 3-án 1864 tartott üléséből.

NEM HIVATALOS.

(303)

(1—3)

Első

zenemű kölcsön-intézet-

A régen érzett hiány egy zenemű kölcsön-intézet után, rábirt egy olyat a fels. kir. fő-kormányzónak 1864 május 6-ról 13,838 sz. a. kelt magas engedélyével **Szebenben** alapítani. Alólirnak gazdag kölcsön-intézet 4000 számon felül foglal magában minden osztályból, úgy klasszikus mint tánczenét és tanulmányokat stb. a legújabb zenemű-jelenségek nálam mindig készen lesznek.

Az előfizetés feltételei helyt állanak 3 ftt betétből és 1 ftt 50 kr. havi illetékből; vidékre 5 ftt betétből és 2 ftt 50 kr. havi illetékből.

Videki t. előfizetőkől hozzá intézett közelebbi kérdésekre posta fordultával terjedelmesen felel, s megrendeléseket, az összeg beküldése mellett pontosan teljesít.

Helybeli t. előfizetők részére a zeneművek minden hétfőn, kedden, szerdán és pénteken, d. e. 9-től 12-ig, d. u. 2-től 5 óráig adnak ki.

Lakhelye van Szebenben, a vizutczában a Dr. Arzféle házban 168 sz. a. föld-LUSETICH EUGÉN.

(276)

(6—24)

Vastartalmu szörp vörös chinából.

GRIMAULT és TÁRSA gyógyszerészekül Párisban, rue de la Feuillade 7. sz.

Ez új gyógyszer, folyékony és kellemes alakban, két alkatrészből áll, a melyeket eddig felolvasztás nélkül nem lehetve vegyíteni, t. i. **vasból**, a vér eleméből, és **chinahéjből**, egy a legnevezetesebb gyógyszerből. E gyógyszert legjobb sikerrel használják mindazon esetekben, a hol az erők s a vér rendes állapotának visszaállításáról van szó. Fiatal leányok **sárga arczszíne, gyomorhajók, étvágy-hiány, megromlott emésztés, vér-vizkór, vérhiány, a hölgyek rendetlenségei** sat. gyorsan meggyógyulnak vagy enyhülnek ezen, Franciaországban **egészség-fenntartó**ul használt gyógyszerrel. Kapható az osztrákbirodalom minden nevezetesebb gyógyszerüzében.

Kolozsvárt: **WOLFF J.** gyógyszerüzében kapható.

(300)

Árverési hirdetés.

(2—3)

Gróf Eszterházy Kálmán ur 3 nagysága Obrázsai, Ó-Csesztvei és Mihálcfalvi itálárlási jogát e **folyó hó 19-én** árverés útján 5 évre haszonbérbe adja. A feltételek Obrázsán alólirnak; — Tövisen plébánus főtisztelendő Macskási János urnál, a hol az árverés is meg fog tartani — megtekinthetők.

Obrázsán, dec. 4-én, 1864.

ANVANDER ANTAL.

(299)

(3—3)

Eladó finom érmelléki Bakator óborok hordó számára, b. királyutca 26 sz. a

Nyomatott az ev. ref. fótanoda betűivel (Bel-farkasutca 74 sz.)

STEIN JÁNOS könyvkereskedésében kapható: Kolozsvári nagy Naptár

Szerkesztette **K. PAPP MIKLÓS.**

Ára 1 ftt o. ért.

Tartalom:

I. Naptár rész. II. Szépirodalom és történelem. Bíró Szép Anna. Közli: *Gálffy Sándor.* Miért áll görbén az enyedi toronycsillag? *P. Szathmáry Károly.* Mikor imádkozom. *Isidórád.* Erdély nevezetesebb asszonyai. a) Ufalvi Krisztina. b) Cseréi Ilona. b. (Vessélynyi Miklósé.) c) Korniss Kata. (Haller Jánosé.) d) Gr. Bethlen Kata. (Haller Lászlóné, később gr. Teleki Józsefné.) e) Báró Dániel Polixena. (br. Vessélynyi Istvánné.) f) Gr. Teleki Mária. (gr. Rédei Adámné.) *Kövér László.* A passio-hétén. *Szász Gerő.* Esmetöredékek. Imogen naplójából. *Isidórád.* Zsuzsi nagysám. *Medgyes Lajos.* Egy rövid felvilágosítás. (Humoreszk.) *Gyarmathy Miklós.* Oly egyedül állók. *Hilárt.* Kirándulás székelyföldre. (Naplótöredék.) *Gyertyánffy István.* Temetőben. *Jakab János.* Bölöni Farkas Sándor naplója. Oly nagyon szeretett! (Román.) *Girardin Emilia.* után *Szász Domokos.* Bornemisza Anna levéltárcájából. Közli *Szilágyi Sándor.* Nem derülhet ki világom! *Isidórád.* Az elátkozott herceg. *Balázs Sándor.* Ölni vágyik. *Réthy Lajos.* Pegli tündérmertje. *Br. Bánffy Dezső.* Az éneklő lélek. (Erdélyi népmonda.) Közli *Pataki Ferenc.* Gunyoljatos bátran. *Hilárt.* Rozsnyai Dávid folyamodása az erdélyi kir. fő-kormányzónak bizottsághoz hátramaradt fizetése ügyében. Közli *Szabó Károly.* Elutazott! *Convert* után *Szász Domokos.* Visszaemlékezés Közép-Amerikára. (Nő élet.) *Dr. Ellendorf* után Kornis Gáspár bucsuztatója 1683-ból. Közli *Torma Károly.* Egy esküvő után. *Szász Béla.* Benkő József. (életrajz.) *Papp Márton.* Az 1784-ben támadott oláh zenebonának leírása. Készítette *Benkő József.* (Az eredeti kézirat után) Kolozsvárról. *Ufalvi Sándor.* A hűtlenség. (Népies költői beszéde) *Hory Farkas.* Ha lovad van, senád is legyen. *Genre, Réthy.* Tündér szárnyan. *Besenyő.* Hogy lehet valaki az angol tudós társaság tagja? (Humoreszk.) Művészi élettöredékek. Magyar testvéreink Moldva-Oláhországban. *Koos Ferenc.*

III. Természettudomány. Virágdivat *Brassaitól.* Az év négyeszakának a növényvilágon uralma. a) Tavasz. b) Nyár. c) Ősz. d) Tél. *Pávai Vajna Elek.* A kanári madár sajátágairól s a vele való bánásmódról.

IV. Ipar és kereskedelem. A gazdaság elemeiről a társadalomban. *Sámi László.* Honnan vegyünk pénzt? *Gámnai Zsigmond.*

V. Mezői és kerti gazdaság, díszkertészet. Kolozsvár kertész ipara: a) 30 év előtt és most. b) Sétátér. c) Bornymál. d) Földök. e) Zöldföld. f) Magkereskedés. g) Gyümölcsészet. h) Virágtenyésztés körül. Kolozsvár kertiben. i) Bánya Vita villája. j) Sirkert. k) Groiss Nándor ur villája. l) Házzongyi csősz. m) A legszebb rózsabokor. n) Múzeum kert. *Nagy Ferenc.* Kilátás. *Berde Áron* jog-academia tanártól.

VI. Közintézetek és egyletek. A kolozsvári nemzeti színház. (B...) A kolozsvári jótékony nőegylet. *Kovácsi Antall.* A maros-vásárhelyi jótékony nő-egylet keletkezése és működési rövid története. *Szava Farkas.*

VII. Gernyeszeg. *Gálfi Sándor.* Czimkép magyarázat.

VIII. Vegyes cikkek. A papirus története. *Papp Márton.* Nehány szó a löeladáról. Lőszelidítés titka. Az erdők s azoknak rendeltetése. *Idb. Borsineczki Károly.* A földkéreg- és a mohák víztartó képessége az erdőben. A „Österreichische Vierteljahresschrift für Forstwesen” után *Paulinyi Sándor.* Venyige trágya. *B. Bánfi Dezső.* Valami az akácokról és annak vetéséről. (É. L.) A repce ellensége. *Nagy János.* Faoltó tapasztok. *Nagy János.* Természeti levélenyomatok (Natur Selbstdruck.) Virágzásasztás. (E. L.) Osztrák posta-ügy. *Reisenhofer Rudolt.* A kolozsvári cs. kir. posta menete és jövője.

IX. Gazdasági aprók cikkek. A lovak táplálásáról. Biztos óvszer a búzatiszsg ellen. Kukoricza-érés siettetése. Miképp lehet megállítani, hogy fel ne magozzék a salátá? Hogyan lehet a bort penésztől, hordó s dohoszságtól megóvni? Új mód a lovak életkora megtudhatására. Szőlőt frissen eltartani Szilvát eltartani Burgonya betegség ellen. Szappant készíteni a háztartásban. Könnyű és új mód fonalat felhárítani. Egyszerű orvosság a váltóideglegelés ellen. Moly ellen. A ruha-keményítés módja. Cselédbért, árándát mutató tábla ujpénzben. Tavírdák. Bélyegilleték fokozatok. Kamat számítás. A királyhágon inneni vásárok hónapokint. Tiszti névtár. Kolozsvári kalauz. Erd. Múzeum-egylet. Erd. gazdasági egylet. Kaszinó. Polg. társalkodó. Iparos olvasó-egylet. Stein J. Kölcse-könyvtára. Nőegylet könyvtára. Orvosok, sebészek, szülészek, borbélyok, kőbábák. Gyógytárak. Tudakozó intézet. Készítő pénztárgylet. Könyvkereskedések. Festők, fényképezők, rajztanítók. Ének- és zenetanítók. Nyelv-mesterek. Ércmetéző. Orgonakészítő. Ecet-gyár. Gépekész. Gépraktár. Gáz-malom. Gyertya-gyárak. Olaj-gyár. Rozsolis készítő. Szeszgyárak. Vendéglők, szállodák. Iparos céhek.